

2/2015 Sofia

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI
HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

Elanto kuvasi arkea

Kuva-aarre nyt nähtävissä verkossa

Paljettikaunotar pelastui

Charleston-mekon pitkä tie näyttelyyn

Puliukot lavalla

Kaupungin laitapuoli kuvissa

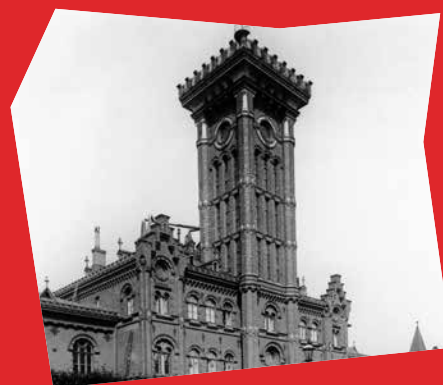
08 Laitapuolen kulkijat olivat yhteiskunnallisesti suuntautuneiden valokuvaajien tavallinen aihe 1960–70-luvuilla. Mitä nuo kuvat kertovat aikansa Helsingistä ja asenteiden muutoksista?

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Eeva Rista

12 Upean charlestonmekon hauras silkki-tylli ei enää kestänyt tuhansien paljettien ja lasihelmien painoa. Tekstiili-konservaattorilla oli edessä haastava urakka, jotta puku saataisiin pelastettua ja näyttelykuntoon.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Maarit Jones

19 Vanha pääpaloasema Korkeavuorenkadun huipulla on kuulunut Helsingin maamerkkeihin vuodesta 1891. Siellä sijaitsee toimivan pelastusaseman lisäksi Palomuseo, joka valistaa paloturvallisuudesta ennen ja nyt.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo

Seuraava lehti on uudelle Helsingin kaupunginmuseolle omistettu erikoisnumero, joka ilmestyy aivan uuden näköisenä huhtikuussa 2016.

- 04 Avajaisia kohti!
- 06 Hälsningar från Barnens stad
- 08 Kaupungin laitapuoli kuvissa
- 12 Paljettikaunotar pelastui ajan hampaalta
- 14 Katu nousee taivaaseen
- 16 Elanto kuvasi Helsingin arkea
- 18 Tutkijan työpöydältä
- 19 Museo valokeilassa
- 20 Uutisia
- 22 Brief in English
- 23 Tapahtumakalenteri elo–joulukuu 2015
- 24 Museot ja näyttelyt

Uusi museo paketissa

Kaupunginmuseossa eletään sen historian kenties suurimman muutoksen aikaa. Matkan varrella pelkästä muutosta tulikin mittavampi muutos, ja oivaltimme, että meillä on sekä mahdollisuus että velvollisuus uudistua. Uuden kaupunginmuseon suunnittelu palveluineen ja sisältöineen on nyt siirtynyt vahvasti kohti toteutusta. Kokonaisuuden palaset lokahtelevat paikoilleen syksyn aikana. Uudenlaisen museon ja elämyksellisen kohtaamispaikan suunnitelmat hioutuvat ja muuttuvat todeksi.

Samaan aikaan yhteinen kokoelmakeskushanke Helsingin taidemuseon kanssa etenee vauhdikkaasti. Honkanummen kokoelmakeskus tyhjenee ja kokoelmakuormia kuljetetaan Turvalaaksoon. Samalla museon organisaatiota päivitetään vastaamaan paremmin tavoitteisiin ja haasteisiin. Muutos koskettaa kaikkia museolaisia aivan kouriintuntuvasti, koska siirtyminen uuteen museoon merkitsee myös työhuoneiden raivaamista, tavaroiden pakkaamista ja työympäristön muuttumista.

Myllerryksen keskelläkin Hakasalmen huvilan Musiikkia!-näyttelyn runsas ohjelma jatkuu täysin

palkein ja myös Sofiankadulla tarjotaan syksyn aikana jotakin uutta ja kokeilevaa. Joulukuussa Sofiankadun museo sulkeutuu ja keskitymme uusien näyttelyiden ja palveluiden rakentamiseen, kunnes toukokuussa 2016 uuden museon portit avautuvat!

Vaikka muutos on suuri haaste ja kuluttaa paljon voimia, uuden tekemisessä on aina iloa ja imua, joka kantaa eteenpäin. Museonjohtajana olen ylpeä museon työntekijöiden osaamisesta, ammattitaidosta, joustavuudesta ja rohkeudesta. Niistä syntyy yhteinen kyky uudistua ja luoda elävä, tulevaisuuteen kurottava ja asiakkaita entistä paremmin palveleva kaupunginmuseo.

Tiina Merisalo
museonjohtaja

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JUHO NURMI

Mot det nya!

På stadsmuseet lever vi mitt i en omvälvning, kanske den största i museets historia. En vanlig flytt blev under arbetets gång en omfattande förvandling, och vi förstod att museet både kan och måste förnyas. Nu har vi kommit långt i planeringen av det Nya stadsmuseet och under hösten ska alla pusselbitar hitta sin plats i den nya helheten. Planerna för ett alldeles nytt museum och en upplevelserik mötesplats finns slipas och förverkligas.

Samtidigt fortskrider projektet för ett gemensamt samlingscentrum med Helsingfors konstmuseum i rask takt. Samlingscentret i Furumo töms och museiföremål fraktas till Säkerhetsdalen. Också museets organisation uppdateras för att bättre motsvara nya målsättningar och utmaningar. Förändringen drabbar alla museiarbetare på ett konkret sätt, eftersom flyttningen till det nya museet också betyder att man måste röja sitt arbetsrum, packa sina grejer och anpassa sig till en ny arbetsomgivning.

Mitt i denna omvälvning är det dock full rulle i utställningen Musik! i Villa Hagasund och också på Sofiegatan

erbjuder vi ett nytt experiment ännu på hösten. I december stängs museet på Sofiegatan 4, och vi koncentrerar oss på att bygga nya utställningar och tjänster tills det nya museet öppnas i maj 2016!

Fast förvandlingen är en stor utmaning och kräver mycket resurser, ger det alltid glädje och energi när man gör någonting nytt. Som museidirektör är jag stolt över museets sakkunniga, professionella och flexibla personal. Sådana egenskaper ger oss en gemensam förmåga att förnyas och skapa ett levande stadsmuseum som ser mot framtiden och betjänar sina kunder ännu bättre.

Tiina Merisalo
museidirektör

TEKSTI: REETA HOLMA, SANANSAATTAJA

Avajaisia kohti!

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / MUOTOHIOMO, ARKKITEHDIT DAVIDSSON TARKELA

Helsingin vanhimpiin kortteleihin syntyy uusi vetonaula, kun aiemmin virasto- ja toimistokäytössä olleet rakennukset saavat uuden elämän kaupunkilaisten käytössä.

Helsingin kaupunginmuseumuseossa pauskitaan paraikaa kovasti töitä, sillä uusi museokokonaisuus Senaatintorin kulmalla, Sederholmin talossa ja sitä ympäröivissä vanhoissa rakennuksissa, avautuu alle vuoden päästä. Myös Sederholmin talon Lasten kaupunki liittyy uudistettuna osaksi kokonaisuutta, josta tulee kaupunginmuseon pääpaikka. Valmisteluissa ollaan jo niin pitkällä, että avajaispäiväkin on päätetty: ovet aukeavat perjantaina 13.5.2016.

Ennen avajaispäivää on vielä paljon tehtävää: näyttelyiden ja sisustuksen suunnittelua, palveluiden kehittämistä ja paljon muuta, unohtamatta tietenkään varsinaista remonttia, joka muuttaa vanhat, aiemmin virasto- ja toimistokäytössä olleet rakennukset kaupunkilaisten omaksi museoksi. Museon yleisötilojen tila- ja sisustussuunnittelusta vastaa Kakadu Oy yhteistyössä

Uuden Helsingin kaupunginmuseon avajaispäivä lähestyy huimaa vauhtia.

Arkkitehdit Rudanko+Kankkusen kanssa. Rakennusten peruskorjauksen on suunnitellut Arkkitehdit Davidsson Tarkela.

Myös paljon kiinnostusta herättäneet yhdessä tekemisen kokeilut jatkuvat kaupunginmuseossa. Syksyllä 2015 nähdään, millaista taidetta kaupungista syntyy, kun kymmenen kaupunkilaista toteuttaa Kehollinen Helsinki -yhteisötaideteoksen kuvataiteilija Elina Ahon ohjauksessa. Teos tulee osaksi Lyhtysalissa 22.9. avautuvaa Mikko H. Haapojan Helsingin reitit -ääniteosta. Kokeiluista saatuja oppeja hyödynnetään uudessa museossa.

Uusi museo, uudet kujeet

Helsingin kaupunginmuseon pääpaikka sijaitsee vuonna 2016 Aleksanterinkadun ja Katariinankadun kulmassa, osoitteessa Aleksanterinkatu 16. Uudenaikaisia yleisötiloja on neljässä kerroksessa kolmen tunnelmallisen sisäpihan ympärillä. Kaupunkilaisten omaan museoon on aina vapaa pääsy.

Kaupunginmuseon uudistus liittyy Helsingissä käynnissä olevien suurten museohankkeiden jatkumoon omanlaisellaan proffililla: painopisteet ovat tavallisessa helsinkiläisessä arjessa, omakohtaisissa kokemuksissa ja niiden jakamisessa.

Uusi museo on kaupungin menneisyyden ja nykyisyyden, muistojen ja tarinoiden kohtaupaikka, jonne voi tulla paitsi näyttelyiden perässä, myös juomaan kupposen kahvia, syömään eväitä aurinkoisella sisäpihalla tai vain oleskelemaan viihtyisässä ympäristössä.

Seuraa museoprojektia ja liity mukaan!

Uuden Helsingin kaupunginmuseon suunnittelun etene- mistä voi seurata sivustolla www.uusikaupunginmuseo.fi. Sivustolla on blogi, jossa uuden museon tekijät kertovat, millaisia asioita on paraikaa työn alla tai pohdinnassa. Uusimmat blogikirjoitukset käsittelevät museokaupan syvintä olemusta, museota ja tunteita, vapaaehtoistyötä kaupunginmuseossa sekä näyttelyyn esille tulevaa pie- noismallia. Projektin kuulumiset saa tietoonsa myös tykkäämällä Facebook-sivusta www.facebook.com/uusikaupunginmuseo.

Kannattaa liittyä myös museon asiakaspaneeliin, jossa kysytään muutaman kuukauden välein museon kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Paneeliin voi liittyä osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseo.fi/paneeli.

Uusi Helsingin kaupunginmuseo rakentuu kolmen sisäpihan ympärille. Pihalla järjestetään monenlaisia tapahtumia, ja niitä vuokrataan myös yksityiskäyttöön.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / MUOTOHIOMO, MARJA VÄÄNÄNEN

Skisser av pigga guider
som du kanske kan träffa
på olika håll i Barnens stad.

HÄLSNINGAR från Barnens stad

TEXT: ANNA FINNILÄ, MUSEILEKTOR

Vi har fått en fin möjlighet att uppdatera Barnens stad i samband med renoveringen av det nya stadsmuseet i hörnet av Senatstorget.

När vi för några år sedan började planera Barnens stad ville vi skapa en rolig och lärorik lekmiljö som förenar olika generationer. Vi ville erbjuda information, inspiration och inlevelse i olika slags historiska miljöer, såsom en gata från 1700-talet, ett klassrum från 1930-talet och mormors hem från 1970-talet. Vårt pedagogiska mål var att uppmuntra barnen att lära sig nya saker om Helsingfors genom lek och aktiviteter och samtidigt utveckla barnens empatiförmåga och kreativitet.

Barnens stad öppnades i Sederholmska huset i november 2012 och den lockade besökare över alla förväntningar. På förmiddagarna har museet erbjudit tre olika temaguidningar för bokade barngrupper och på vecko-

sluten har besökarna kunnat träffa en museimormor i 1970-tals hemmet, delta i pysselverkstäder eller njuta av populära dockteaterföreställningar.

Barnen är våra stjärnkunder

I det uppdaterade barnmuseet kommer det att finnas mer aktiviteter i de olika lek- och lärmiljöerna samt mer information och historier för besökare i alla åldrar. De äkta museiföremålen finns tryggt i montrar. Alla övriga föremål finns till för lek och experiment enligt "hands on" principen. Museets innehåll riktar främst till barn i lekåldern och deras familj och vänner.

Barnfamiljer gör vanligen beslutet om ett museibesök på kort varsel, bland annat vädret och barnens humör påverkar beslutet. Det är viktigt att servicen fungerar och alla kan känna sig lika välkomna. Barn i lekåldern vill göra saker tillsammans med sin familj. De gillar överraskningar och prövar gärna på sysslor som äldre syskon och vuxna gör eller har gjort, dvs. färdas med en båt eller häst, går i skola, shoppar i butiken, inreder ett hem, klär ut sig eller kokar mat i ett kök.

Uppdateringen av Barnens stad baserar sig på olika slags kundundersökningar: enkäter, observationer,

intervjuer av fokusgrupper och enskilda museibesökare samt en undersökning sammanställd av företaget Muotohiomo. Vi fick höra att Barnens stad skulle fungera ännu bättre ifall servicen skulle vara mer upplevelsebaserad. Det är viktigt att de vuxna med hjälp av olika tips aktiveras och uppmuntras med i leken och berättandet, så att det historiska innehållet öppnar sig för barnen.

Upplevelser skapas då man får utnyttja sina olika sinnen och då man kan dela sina erfarenheter och minnen med någon annan. Detta har vi försökt hålla i minnet då vi planerat såväl utrymmen som aktiviteter.

Tolv nya saker i Barnens stad

Gången från stadsmuseets gemensamma aula till Barnens stad är en tidsaxel från 2000-talet till 1700-talet. Kanske får man träffa där en flicka och en pojke som ritats av illustratör och utställningsarkitekt Harri Tarkka inspirerar till aktivitet och hjälper besökarna att hitta rätt.

Köpman Johan Sederholms liv och hus intresserar museibesökarna och därför kommer vi att berätta om honom i det första utställningsrummet. Föremål och bilder kommer att belysa hans karriär från fattig bodbetjänt till stadens rikaste man som ägde både herrgårdar, fabriker och handelsfartyg.

För de yngsta besökarna skapas en egen maritim lek-, läs- och vilohörna i stadens hamn. Här kan småttingar tryggt leka i en liten jakt, medan äldre barn stökar omkring i handelsfartyget Anders de Bruce som anlänt till Helsingfors år 1787. Fartyget skall äntligen få ett roder, vilket flera besökare har önskat.

Skomakarverkstaden, Sederholms handelsbod och stadens teater kommer att få rikligt med ny rekvisita samt improvisationskort med vars hjälp vuxna och barn kan hoppa i rollen som friherrinna, piga, borgmästare, fiskare eller häst. Det gamla hobbyrummet skall bli ett galleriutrymme där man kan pyssla och äta sin väggkost.

I det gula höghuset från 1950-talet ställer vi ut både museiföremål och besökarnas egna leksaker från olika decennier. Ta gärna kontakt med oss, ifall du har en intressant samling!

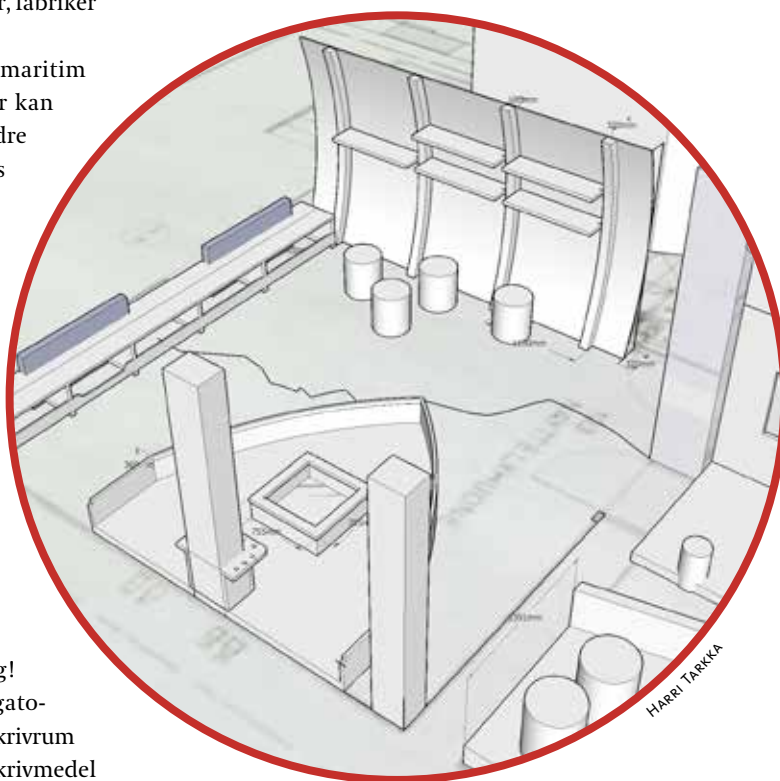
Eftersom skolan nästa år slopar den obligatoriska välskrivningen, kommer vi att inrätta ett skrivrum där man får prova på välskrivning med olika skrivmedel från sandpulp till griffeltavla. Här kan man också sammanställa önskad läsordning i stort format. I det gamla klassrummet kan vem som helst leka lärare och

elev med hjälp av aktivitetskort eller läsa skolminnen ur memoarer.

I museirummet ställer vi ut plagg som man sällan har visat åt andra, dvs. underkläder från förr. Samtidigt påminner vi om ett gammalt råd, nämligen att man alltid skall klä sig i hela och rena underkläder när man går ut. Den stora skattkistan med leksaker från museets samlingar kompletteras med traditionella leksaker som man fritt får leka med och det mycket omtyckta stora dockhuset piffas upp och förses med ett garage med leksaksbilar.

I mormors hem kommer vi att uppmärksamma årliga fester och de som vill kan växla brev med museets mormödrar och morfäder. I mormors kök kan man planera veckans matlista med hjälp av receptkort från 1970-talet.

Barnens stad, som kommer att öppnas i maj 2016 som en del av det nya stadsmuseet, har samma målsättning som hela stadsmuseet. Vi vill vara en plats, där olika generationer kan mötas, trivas och upptäcka hur livet i staden har förändrats under de senaste seklerna.

För de yngsta besökarna skapas i bottenvåningen en maritim lekhörna.

Kuva laulavista hilpeistä ukoista Karhupuiston lavalla avaa mielenkiintoisen näköalan 1960–70-lukujen helsinkiläisyhteiskuntaan – ja myös nykyaikaan.

KAUPUNGIN *laitapuoli* *kuvissa*

TEKSTI: EIJA TÖRMÄNEN, TUTKIJA

Yllätysesiiintyjät lavalla Karhupuiston tapahtumassa toukokuussa 1970.

Kuvassa kaksi hilpeää miestä näyttää laulavan lavarakennelmalla. Ympärillä seisoo lapsia, ja taustalla näkyy lavan seinän päällä istuvien jalkoja. Kuvan sisältöselosteesta löytyvät tiedot: ”Kaksi puistojen miestä lavalla esiintymässä runsaslukuiselle yleisölle ennen Jukka Kuoppamäkeä Karhupuistossa. Rakastan elämää. Karhupuisto. Helsingin juhlatiikot.” Mistä on kysymys?

Kiinnostuin tästä hieman anarkistisesta valokuvasta työskennellessäni tutkijana kaupunginmuseossa ja aloin selvittää, mitä näiden kryptisten merkintöjen taustalla oli. Kuva kuuluu Eeva ja Simo Ristan museolle lahjoittamaan kokoelmaan.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / SIMO RISTA

Tyyppihistorian osalta kuva edustaa yhteiskunnallista dokumenttivalokuvaa, joka oli suosittua 1960–70-lukujen vaihteessa. Tuona aikana kritiikki vallitsevaa yhteiskunnan ja taide-elämän järjestystä vastaan kasvoi. Kuva tavoittaa jotain olennaista aikakauden ilmapiiristä; siinä esiintyvä miljö ja tapahtuma liittyvät vallalla olleeseen yhteiskunnalliseen liikehdintään.

Tätä ennen festivaalit ja konsertit olivat keskittyneet lähinnä korkeakulttuurin esittelyyn ja klassiseen musiikkiin. Nyt alettiin etsiä uusia tapoja kohdata yleisö ja laajentaa osallistumista eri väestöryhmiin. Samantapaisia linjauksia tehtiin myös vuonna 1966 perustetuilla Helsingin juhlatapahtumilla. Tapahtumaa haluttiin laajentaa uusiin yhteiskuntapiireihin, myös lapsiin ja nuoriin. Festivaalit nähtiin yhtenä kulttuurin demokratisoinnin välineenä.

Olenainen piirre valokuvaaja Simo Ristan kuvassa on, että se on otettu työväen kaupunginosassa Kalliossa. Karhupuisto on ollut tunnettu epämääräisestä ja hieman levottomasta maineestaan laitapuolen kulkijoiden suosi-
mana pysähdyspaikkana. Kuvassa esiintyvät siis monella tavalla kulttuurisesti marginaaliset ryhmät.

”Puisto on meidän pihamaa”

Eeva ja Simo Rista kuuluivat ryhmään, joka dokumentoi tapahtumaa ja rakensi sitten kuvista näyttelyn Kallion kirjastoon toukokuussa 1970. Eeva Ristan kautta sain tietoa tapahtuman järjestäjiin kuuluneen Kirsti Nordinin aikalais-kertomuksesta. Tapahtuma oli osa Taideteollisessa oppilaitoksessa pidetyn luentosarjan tehtävää, jossa opiskelijat ideoivat puistoja elävöittäviä toimintoja otsikolla ”Puisto on meidän pihamaa”. Karhupuistoon ideoitiin muun muassa lastentapahtumia ja puistokonsertti, ja katu suljettiin liikenteeltä.

Lapsille ei ollut tuolloin tapana järjestää niin paljon ohjelmaa kuin nykyään. Osaksi siksi ilmainen puistotapahtuma lienee kerännyt lukuisasti lapsiyleisöä. Kallion pienissä asunnoissa asui lapsiperheitä huomattavasti nykyistä enemmän. Kuva kertoo osuvasti myös tästä runsaasta asukasryhmästä.

Projektin tapahtumat jatkuivat kaksi viikkoa toukokuussa 1970 eli Helsingin juhlatapahtumien ajan. Ne eivät kuuluneet viralliseen ohjel-

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / SIMO RISTA

Lastenohjelmaa Karhupuistossa
toukokuussa 1970.

Innokasta yleisöä epävirallisilla
paikoilla Karhupuiston tapah-
tumassa toukokuussa 1970.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / EEVA RISTA

maan, mutta Juhlaviikot suhtautui suopeasti hankkeeseen ja jopa rahoitti sitä. Tämä tapahtumakooste jätti Helsinkiin perinnöksi ainakin puistoshakin ja puistokonsertit. Kenties se oli alkusysäys asukkaiden aktiivisuudelle oman lähiympäristönsä suhteen.

Ristat kuvasivat tarkoituksella lähinnä yleisöä, ei esiintyjä. Ihmisiä kuvattiin arkisessa ympäristössä ja tapahtumia heidän kauttaan. Siksi esimerkiksi Jukka Kuoppamäestä ei ole esiintymistilanteesta kuvaa, vaikka nykyään se ehkä kiinnostaisi katsojaa.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / Eeva Rista

Mies ja pullo Suvannontie
3:ssa Vallilassa vuonna 1974.

Kadulle uupuneita herätellään Svenska
Klubbenin edessä syksyllä 1974.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / SIMO RISTA

Juuri tässä ehkä ilmenee pähkinänkuoressa ero nyky-päivän julkiksiin keskittyvässä ajattelussa ja tuon ajan yhteiskuntaan ja yhteisöön kohdentuvassa filosofiassa. Ristoja kiinnosti yleisö ja sen reaktiot, ei lavalla esiintyvä tähti. Tämä yksittäinen kuva ilmaisee siksi mielestäni monella tavalla Eeva ja Simo Ristan valokuvakokoelman henkeä.

Tilattua ja tilaamatonta ohjelmaa

Eeva Ristan mukaan kuva otettiin ”tilanteesta, jossa odotettiin Jukka Kuoppamäen esiintymistä. Lavalle nousi pari puistojen miestä hauskuuttamaan yleisöä. Kuoppamäen alkaessa esiintyä ainakin toinen heistä viihtyi vielä lavalla. He todella osasivat ottaa yleisönsä.”

Kirsti Nordin on kertonut Eeva Ristalle, että tapahtumasta hänelle jäi parhaiten mieleen se, kun hän eräänä päivänä paikalle tullessaan näki jo kaukaa puiston täynnä poliiseja. Aluksi hän kauhistui, että pelätty ilkeä oli toteutunut, kunnes muisti itse kutsuneensa poliisien soittokunnan esiintymään. Nordin muisteli, että poliisien esiintyessä solisteiksi nousivat paikalliset puliukot, jotka yhteislauluna kajauttivat ”Rakastan elämää” – ja päätyivät ehkä juuri silloin kuvaan.

Puiston vakiokäyttäjät siis nostivat itsensä huomattavaksi osatekijäksi tapahtuman ohjelmassa, olkoonkin että se tapahtui pyytämättä ja tilaamatta.

Puku päälle ja puistoon

Kuvan miesten ulkonäkö herättää kysymyksiä. Ensi katsoimalta heitä ei ehkä miellä tavanomaisiksi laitapuolen kulkeijoiksi. Toisella miehellä on poolopaita ja jonkinlainen jakku, toisella taas valkoinen paita ja kravatti kaulassa. Voisiko syrjäytyneellä miehellä oikeasti olla kravatti?

Olen työssäni käynyt läpi laajan kattausten Ristojen kuvaamaa materiaalia, ja kuvissa on paljon yhteiskunnan laitamien edustajia. Silmään pistää se, että ihmiset pukeutuivat 1960–1970-lukujen vaihteessa paljon tyylikkäämmin kuin nykyään. Kun lähdettiin kaupungille, laitettiin korkokengät jalkaan ja hattu päähän. Tämä koski kaikkia yhteiskuntaluokkia.

Myös puistojen miehet säilyttivät arvokkaan olemuksen niin kauan, kuin jaksoivat pukea pikkutakin ylle, olkoonkin että sinapit olivat ehkä rinnoilla. Solmiokin oli laitettu, jotta pääsy ravintolaan olisi ainakin teoriassa vielä mahdollista. Kun Karhupuiston kuvaa katsoo tarkasti, voi huomata, että toisen miehen takin hihansuusta repsottavasta hihasta puuttuvat kalvosinnapit. Se on oikeastaan ainoa huolimattomuudesta kielivä yksityiskohta, yleisen lievästi ryppyisen ja nuhjuisen vaikutelman lisäksi.

Rappion raja

Tietyn rajan ylitettyään ihminen ei tietenkään enää välitä pukeutumiskooodeista. Tämän tapaisia rappioalcoholistejakin Ristojen kuvissa esiintyy. Kruununhaassa kuvatussa otoksessa kadulla makaavat nainen ja mies uupuneina rinnakkain, paikalle sattuneiden ohikulkijoiden yrittäessä herätellä heitä. Helsinginkadulla ilmanvaihtohormin edessä makaa joukko puliukkoja nukkumassa spriipullojen keskellä. Vallilassa mies istuu sammuneena jalkakäytävällä palaneen talon edessä, pullo vieressä. Vaatteet eivät merkitse enää mitään muuta kuin suojaa kylmältä.

Kuvia katsellessa tulee usein mieleen, että nämä ihmiset ovat nähneet ainakin yhden sodan. Toisen maailmansodan päättymisestähän oli vasta noin 25 vuotta. Voi hyvin olla mahdollista, että Karhupuiston kuvassa laulavat miehet olivat alkoholisoituneita sotaveteraaneja. Se toisi sodasta selvinneiden miesten kappalevalintaankin aivan uuden ulottuvuuden.

Puistonvaltaajatädit

Asukasaktiivisuus on ollut Karhupuistossa näkyvästi esillä muun muassa 1990-luvulla, jolloin paikalliset ikääntyneet rouvat päättivät ”puhdistaa” puiston. Kau-

Olutta nautitaan Matti Heleniuksen puistossa toukokuussa 1970.

pungin tuella puistoon istutettiin komea kukkaryhmä, jotta se rauhoittuisi narkomaanien ja muiden epämaaraisten kulkijoiden puuhilta. Rouvat hoitivat kukkia ja istuivat puistossa sinnikkäästi, vallaten tyhjat penkit vetelehtijöiltä.

Operaatio onnistui, ja Karhupuisto on nykyään yksi pääkaupungin kauneimmista ja viihtyisimmistä puistoista. Oliko 1970-luvun puistotapahtuma kenties alkusysäys tällekin asukkaiden aktiivisuuden ilmentymälle? Osa puistotäti-prikaatista asui varmasti naapurustossa jo tuolloin.

Lopuksi voisi esittää kysymyksen, missä vaiheessa laitapuolen kulkijat lakkasivat olemasta osa kalliolaista paikallisyhteisöä. Milloin heistä tuli niin vaarallisia tai uhkaavia, että heistä haluttiin päästä eroon kokonaan? Tänä päivänä esiintymislavalle tunkeva narkomaani ei varmasti herättäisi yleisötapahtumassa yhtä myönteistä vastakaikua kuin nuo kaksi iloista heppua Simo Ristan valokuvassa.

Simo ja Eeva Ristan valokuvia voi katsella Helsingin kaupunginmuseon Finna-sivulla hkm.finna.fi.

Paljettikaunotar

PELASTUI AJAN HAMPAALTA

Kimmeltävä charleston-mekko on Hakasalmen huvilan Musiikkia!-näyttelyn upeimpia esineitä – ja varmasti suuritöisin konservointiurakka.

Viime maaliskuussa avattua Musiikkia!-näyttelyä valmisteltiin kaikkiaan viitisen vuotta: ideoitiin ja käsikirjoitettiin, koottiin tietoja ja kuvia, haastateltiin ja valokuvattiin, suunniteltiin ja piirrettiin, ohjelmoitiin ja rakennettiin. Erityisen paljon työtä vaativat näyttelyyn valitut lukuisat esineet, joita konservattorit alkoivat käsitellä jo reilut kaksi vuotta ennen avajaisia.

Näytteille haluttiin muun muassa vaatteita, kuten fanien asusteita, muusikoiden esiintymisasuja sekä tanssiaispuku, jollaiseksi toivottiin charleston-mekkoa – onhan koko muoti nimetty tanssilajin mukaan. Museon kokoelmissa on kolmisenkymmentä 1920-luvun juhlasua. Niitä läpi käytäessä tekstiilikonservattori Maarit Jonesin huomio kiintyi pian vaaleanpunaiseen, välkkyvin kirjailuin koristeltuun *flapper*-tyyliseen mekkoon, joka oli tuotu Pariisista 1926 ja lahjoitettu museolle 1954.

Kokeiluja ja kauhunhetkiä

Lähemmin tarkastellessa paljastui, että lähes 90-vuotias puku oli kauttaaltaan ajan haurastuttama. 1920-luvun muodille tyypilliset paljetit ja lasihelmet olivat käyneet liian raskaiksi puvun hennolle, verkkomaiselle silkkitylille, joka oli repeillyt pahasti. Puku uhkasi hajota käsiin jo säilytyslaatikosta nostettaessa, ja Jones tajusi, että sen saaminen näyttelykuntoon olisi hyvin suuri hanke. Hän totesi myös, että pukua ei enää kauan olisi mahdollista pelastaa, ja ryhtyi tekemään kuntokartoitusta ja konservointikokeiluja.

Jones tarkasteli pitkään pukua työpöydällään, pohti sen eri osien vaatimia konservointitoimia ja niihin kuluva aikaa. Hahmoteltuaan koko prosessin päästä päähän hän laati työsuunnitelman ja aika-arvion, joiden pohjalta

Charleston-mekon haurastuneesta silkkityylistä irronneet paljettiketjut tuettiin ohuilla mustilla hyttysneuloilla ja ommeltiin uudelle tukikankaalle.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Viimeistelyvaiheessa tekstiilikonservattori Maarit Jones muotoili mallinuken peruukin 1920-luvun jazztytölle sopivaan kuosiin.

hankkeeseen päätettiin ryhtyä. Alusta asti oli tiedossa, että yllätyksiä tulisi vastaan, sillä vanhat esineet ovat yksilöllisiä ja niiden materiaalit käyttäytyvät eri tavoin konservoinnissa. Tähän varautuminen vaatii konservاتورilta kokemusta, silmää, valppautta ja huolellista suunnittelua.

Kokeilujen perusteella tekstiilikonservattori Maarit Jones päätti, että puvun tuhannet paljetit ja helmet on kiinnitettävä ompelemalla uudelle tukikankaalle. Puvun eri osiin valittiin erilaisia tukikankaita eri yhdistelminä, jotta kankaan laskeutuvuus säilyisi aitona kussakin kohdassa. Tässä mielessä erityisen haastava oli esimerkiksi mekon etupuolen runsaasti kirjailtu liehuke, joka aikoinaan hulmusi tanssissa.

Varsinaiseksi päänsäryksi Jonesille ja kahdelle apuun tulleen kollegalle osoittautui kuitenkin liehukkeen alla oleva koristeeton helma, joka oli hapertunut riekaleiksi ilman paljettiketjujen tukea. Helma päätettiin kokeilujen jälkeen kiinnittää tukikankaalle liimalla, mutta liimauksen jälkeen koettiin ikävä yllätys ja kauhunhetki, kun liima ei pitänyt kukaan täysin odotusten mukaisesti. Lopulta helma tuettiin liiman ja ompeleiden yhdistelmällä.

Jazztyttö puetaan

Satojen työtuntien ja kolmen tekstiilikonservattorin työpanoksen jälkeen charleston-mekko oli kuukautta ennen näyttelyn avajaisia valmis puettavaksi nukelle. Yleensä pukeminen on vaikein työvaihe, koska on vaikea löytää menneiden aikojen vartalotyyppejä vastaavia, vanhoille tekstiileille kemiallisesti turvallisista materiaaleista valmistettuja nukkeja. Usein solakimmatkin nykytuet ovat historiallisille puvuille liian rotevia, pitkiä ja paksuja vyötäröltä, ja niitä täytyy muokata monin tavoin.

Hyvin vaativaa on myös luoda puvun alle tukirakenne, joka synnyttää uskottavasti saman vaikutelman kuin alkuperäiset alusvaatteet, korsetit, pönkät, vannealushameet, turnyyrit ja muut muodin oikut. Tässä suhteessa 1920-luku on konservattorille mieluisa aikakausi, koska tuolloin tuli muotiin ”moderni” hoikka ja kurviton naisvartalo. Myös ajan naistenvaatteet ovat väljästi istuvia ja helposti nukun päälle puettavia.

Niinpä Musiikkia!-näyttelyn työläimmän konservointiurakan viimeistely kävi sutjakkaasti, kun häikäisevä charleston-mekko sujautettiin valmiille, oikeantyylliselle nukelle. Vielä oli lisättävä muodikkaan flapper-tytön olemukseen kuuluvat yksityiskohdat: polkkatukka, jonka Maarit Jones muotoili itse peruukille, kangaspanta pöyheine sulkineen, pitkä helmikaulanauha sekä strutsinsulkaboa harteille. Nukke nostettiin paikalleen hopeanhoitoiseen vitriiniin ja annettiin led-valojen syyttää paljettien lumoava välke...

HELSINGIN KAUPUNGINKUNTO / JUHO NURMI

Vuoden konservointityön jälkeen charleston-mekko hohtaa Musiikkia!-näyttelyn helmenä.

Musiikkia! Kaupungin soivat muistot

Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13b

Auki 8.1.2017 asti ti-su klo 11–17, to klo 11–19.

Vapaa pääsy.

Runeberginkatu 48, Töölön uutta rakennuskantaa vuonna 1928.

Katu nousee taivaaseen

TEKSTI: EVA PACKALÉN, TUTKIJÄ

Kuolemaa käsittelevässä novellikokoelmassa *Katu nousee taivaaseen* kirjailija Arvi Kivimaa kuvaa 1920-luvun lopun tunnelmia ihmiskohtaloineen ja Helsinkiä rakastavien horisontista.

Helsinkiin 1920-luvun alussa opiskelemaan tullut Kivimaa teki monipuolisen uran kulttuurin parissa toimittajana, kirjailijana ja teatterimiehenä. Kivimaa edusti kirjallista modernismia ja julkaisi vuosikymmenen puolivälistä lähtien runoja, novelleja ja vuonna 1930 ensimmäisen romaaninsa.

Vuonna 1931 julkaistun *Katu nousee taivaaseen* -kokoelman niminovelli on kirjan ensimmäinen ja laajin. Novellin päähenkilö, sähkömies Jali, asentaa kaarilamppuja kaupungin uusille asuinalueille. Korkeilta tikapuilta hän näkee viehättävän tytön hypähtelevän töölöläisen, vielä kiveämättömän kadun yli.

Naisen arvoitus polttaa nuoren miehen mieltä. Vapaa-aikana Helsingin kadut tulevat hänelle tutuiksi, mutta oma elämä tuntuu usein tyhjältä. Pieni asunto työväen asuinalueella on luotaantyöntävä. Kivimaan kuvauksessa kaupungin laita saa liioitellun synnipesän leiman:

Laitakaupungin talo, portaissa kostean kalkin ja likaisen pyykin yhteinen tuoksu. Itkeviä lapsia ylhäällä ja alhaalla,

kähisevä gramofoni jossakin, humalaisen porton huuto... Ei, sitä ei saanut jatkua liian kauan.

Jali vertaa elämäänsä katuun, joka on päivän pienistä tapauksista täyttyvä tyhjä uoma. Elämänmuutokseen antaa voimaa työmaakadun tyttö, Elsa, joka on varakkaan perheen palvelija läheisessä kivitalossa. Kolme vuotta Helsingissä asunut Elsa on oppinut kaupunkilaisen elämän, mutta kyllästynyt olemaan muiden käskyläisenä keittiötöiden loppumattomassa kierteessä.

Jali pyytää Elsan ulos, ja he menevät yhdessä Kinto-teatteriin. Elokuvan jälkeen kahvi maistuu meren rannalla tummuvassa illassa. Kaukana saarten takana kulkee suuri laiva punaisine mastolyhtyineen. Merenrannan vapauttamassa ilmapiirissä heistä tulee rakastavaiset, ja Elsa sallii Jalin hiipiä luokseen Töölön palveluspaikkaansa.

Pari viettää kesän yhdessä ja pysähtyy joskus Töölönlahden taakse katsomaan nopeasti kasvanutta kaupunkia, jota Kivimaa kuvaa kuin modernia taidetta:

Kiipesivät Alppilan kalliolle. Kaupunki oli heidän edessään kuin jättiläiskokoinen leikkikalu laatikkoineen, pintoineen, vinoine viivoineen. – Katsos tuonne, sanoi Jali Elsalle, – nuo lamput minä olen pannut paikoilleen...

Rakkaus on muuttanut elämän paremmaksi, mutta voimakkaaseen Jaliin on iskenyt pelko. Elsa alkaa odottaa lasta, ja he muuttavat laitakaupungin asuntoon. Tragediaa ennustavat uhkaavat sävyt lisääntyvät.

Jali saa surmansa, kun sähköjohdon irrotessa tikkaat kaatuvat katukuiluun. Yksin jäänyt onneton Elsa ylittää epätoivonsa syntymättömän elämän ihmeen avulla. Hautajaisissa tunteellinen ja kuvitteellinen yhdistyvät, kun Elsa näkee mielessään loputtoman kadun, joka jatkuu kaupungin ja taivaan lävitse.

Irja

Kokoelman toinen Helsinki-novelli *Irja* on kuvaus miehen ja naisen ristiriitaisesta suhteesta. Kaksi toisilleen läheistä ihmistä pyrkivät samanaikaisesti toistensa luo ja irti toisistaan. Helsinki muodostaa kulissin kaksi päivää kestäväälle kohtaamiselle.

Talven kylmä hiljainen kaupunki ja ihmisiin törmäävät ”tuulenaallot” lomittuvat miehen sisäiseen pohdintaan. Pari kuukautta sitten naimisiin mennyt ystävätär on tehnyt valintansa, mutta vanha rakkaus kurkottaa vielä menneeseen, etsii sovitusta kaikelle yhdessä koetulle ja kestetylle. Pari kulkee Bulevardilla, harhailee ”laivatokkia” ja Eiraa kohden, vaikka meri huokuu uutta kylmää tuulta.

Lopulta vuokra-auto Sepänkadun kulmasta vie heidät etäälle kaupungista. Maantieteellinen siirtymä on samalla mentaalinen siirtymä. Sisällä lämpimässä, yölampun himmeässä valossa Irjasta vasta solmittu avioliitto alkaa tuntua ansalta ja elämä pirulliselta.

Yhdessä vietettyä yötä seuraava päivä Eläintarhan suunnalla kaupunkia paossa on alakuloinen. Seuraa väistämätön ero, yhteyden vähittäinen katkeaminen ja lopulta unohdus. Kunnes tieto liikaa unipulvereita ottaneen Irjan kuolemasta tavoittaa miehen.

Irjan hautajaiset ovat uudessa krematoriossa, jonka harmaa torni kohoaa puiden keskeltä. Ikkunasta mies näkee kuinka taivaalle nousee savu, joka murenee hiljaa reunoiltaan. Hetken elämää etsinyt ihminen muuttuu osaksi ikuisuutta.

Kivimaan Helsinki-novelleissa päähenkilöt liittävät sisäisen mielentilansa ja tietoisuutensa kaupungin ulkoiseen rakenteeseen ja ennen kaikkea katuun, joka irtautuu tunteen välityksellä ihmisen kokeman arkitodellisuuden piiristä mentaaliksi kuvaksi. Intiimit suhteet ovat Kivimaalle tärkeä keino esittää modernin elämän ristiriitoja, joita kaupungissa syntyy väistämättä.

Kokoelman muutaman muunkin novellin tapahtumapaikka on Helsinki, vaikka paikkoja ei selvästi nimetä: raitiovaunujohtojen humina, lyhtyjen ”katse”, taivasta kannattelevat korkeat talot, kiviset silta-arkut, nostokurjet ja keinuva meri kuuluvat Helsingin maisemaan.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / ERIC SUNDSTRÖM

Sepänkatu 19 noin vuonna 1928.

Laivurinkatu Tehtaanpuiston kohdalla vuonna 1928, taustalla Eira.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / FOTO ROOS

Eino Heinonen valokuvaa
hiustenhoitotuotteita
esittelevää mallisomistusta
Elannon dekoratööriostasalla
eli somistamossa vuonna 1933.
Näyteikkunat olivat tärkeä
mainoskanava.

Elanto kuvasi Helsingin arkea

TEKSTI: AKI POHJANKYRÖ, TUTKIJA

Osuusliike Elannon kokoelmaa on siirretty kaupunginmuseoon useassa erässä vuodesta 1988 lähtien. Kokoelma sisältää runsaasti valokuvavedoksia ja negatiiveja, jotka painottuvat 1930–1950-lukuihin. Valokuvien lisäksi museon kokoelmissa on muun muassa Elannon somistustarvikkeita, mainosmateriaalia, vesitehtaan pulloja ja esimerkiksi Backaksen kartanon suuret ajopelilamput.

Osuustoiminta-aatteella oli keskeinen osa hyvinvointi-Suomen rakentamisessa 1900-luvulla. Valokuvat ja esineet kertovat elantolaisesta yritystoiminnasta, mutta myös helsinkiläisestä arjesta. Valokuvakokoelma sisältää markkinointikuvien ja Elannon omasta toiminnasta kertovien otosten lisäksi hyvin runsaasti katu- ja henkilökuvia menneiden vuosikymmenien Helsingistä.

Esimerkiksi pitkään Elannon mainososastolla työskennellyt Eino Heinonen kantoi kinofilmikameraa mukana kävellessään kaupungin kaduilla ja kuvasi mielenkiintoisina pitämiään näkymiä ja aiheita myös vapaa-aikanaan. Juuri Elannon kinofilmikokoelman museon tutkijat ja kuvankäsittelijät kävivät erityisen tarkasti läpi, kun valmisteltiin Rasvaletti-näyttelyä Hakasalmen huvilaan. Monet Elannon kokoelman helmet päättyivät tähän huippuosuusittuun näyttelyyn, joka oli esillä 2013–14.

Elannon muistoja tulviva
valokuvakokoelma on nyt julkaistu
kaupunginmuseon Finna-sivulla.

”Pannaanpas konekärsä imuroimaan näitä tomuloukkoja...”
Kuvitusta Kun isä siivoaa -juttuun, joka julkaistiin
Elanto-lehdessä 1954.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Bussia odotellaan Hämeentie 16:n tyhjän tontin edessä. Kuva vuodelta 1958, jolloin maitotölkit tulivat käyttöön.

Elanto toi Suomeen uudenaikaiset pika- eli valintamyymälät 1950-luvulla. Kuvassa ollaan ostoksilla Elannon pikamyymälässä Bulevardilla vuonna 1958.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Tuhon partaalta kaikkien katsottaviksi

Työ Elannon laajan valokuva-aineiston parissa jatkuu kuitenkin vielä pitkään näyttelyprojektin jälkeen. Oman lisähaasteensa toi alkuperäisten negatiivien huono kunto. Kinonegatiiveja oli säilytetty pitkään tiukoiksi rulliksi käärittyinä ja vaihtelevissa olosuhteissa, mikä on aiheuttanut käpristymistä ja huonoiten säilyneissä negatiiveissa jopa murenemistä. Onneksi nämä haurastuneetkin ruudut ehdittiin saada talteen laadukkaasti digitoimalla. Samalla aineisto pakattiin uusiin, pitkäaikaiseen säilytykseen tarkoitettuihin suojamateriaaleihin.

Kokoelman yhteydessä ei ole juurikaan säilynyt tarkkoja tietoja kuvausajoista tai -paikoista. Käydessään kuvia läpi museon tutkijat tekivätkin paljon salapoliisityötä muun muassa metsästämällä kuissa näkyviä, toisinaan jo purettuja rakennuksia. Monet kuvista on julkaistu aikoinaan Elanto-lehden sivuilla, joten työhön kuului myös vuosikertapinojen läpi kahlaamista.

Kaupunginmuseon tehtävä on tehdä Helsingin ja helsinkiläisten historiaa näkyväksi, ja Elanto on monelta osin perihelsinkiläinen ilmiö. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä avustuksella valokuvakokoelman luettelointia voitiin jatkaa sujuvasti. Tavoitteena ei ollut vain digitointi ja tallennus, vaan kuvat haluttiin myös saada näkyville ja käyttöön julkaisemalla ne Finna-palvelussa internetissä. Nyt yli 2 500 otoksen kokoelma on selattavissa teemoittain kaupunginmuseon omalla Finna-sivulla, ja kuvat ovat vapaasti kaikkien käytettävissä.

Sompasaaren kesäolympialaiset kuuluivat Elannon lasten kesäsiirtolan ohjelmaan 1930-luvun lopulta lähtien. Lajeina olivat muun muassa juoksu, uinti ja pituushyppy. Kuva on 1950-luvulta.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Helsingin kaupunginmuseon Finna-sivu
hkm.finna.fi

Tutkijan työpöydältä

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTORIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄNEET TYÖSSÄÄN.

AARRE HAPERTUVISSA KEHYKSISSÄ

Uuden kaupunginmuseon tulevaan Helsinki-näyttelyyn saadaan vuodesta 1972 varastossa piilotellut esine: kaunis ikkuna, jonka konservointi ja näytteillepano tarjoavat kosolti haasteita. Ikkuna on peräisin maineikkaasta Brondan kahvilasta, jolla on merkittävä osa Suomen taiteen epävirallisessa historiassa.

Vuonna 1893 leipurimestari Karl Magnus Brondin (1848–1919) osti Korkeavuorenkadun ja Eteläesplanadin kulmassa sijainneesta puutalosta liikehuoneiston, jossa hän avasi 1897 leipomon, myymälän ja kah-

Pirkko Madetoja | tutkija

vilan. Vaikka kahvilan marmoripöydät pian huomattiin epämukaviksi, Brondinin kahvilasta eli Brondasta tuli taiteilijoiden suosima paikka, josta kerrottiin kaupungilla juttu jos toinenkin. Boheemissa kahvilassa kokoontuivat ajan nuoret radikaalit seuralaisineen ja siipeilijöineen, niin kirjailijat kuin kuvataiteilijatkin.

Brondinin wieniläistyyliseen konditoriakahvilaan naisetkin saattoivat piipahtaa mainettaan menettämättä. 1900-luvun alussa ravintolat olivat miesten maailma, johon kunniallinen nainen ei voinut astua ilman miesseuralaista. Brondalla oli naisille oma huone, kuten liike mainosti 1909: ”kuusi kodikasta huonetta, niiden joukossa pianohuone, naistenhuone, kokoushuone jne.” Kahvila oli auki päivittäin klo 7–23.

Brondin johti yritystä kuolemaansa asti. Sen jälkeen omistaja vaihtui tiuhaan, kunnes 1935 Primulan leipomoliike osti konditorian ja makeistehtaan. Bronda hiipui ja ajautui konkurssiin 1949. Brondan talo purettiin 1972, jolloin ikkuna päätyi museoon. Vuonna 1974 paikalle nousi uusi liikerakennus, joka omi edeltäjänsä nimen. Talossa avattiin 2014 uusi ravintola Bronda.

Jere Jäppinen | tutkija

NUOTIT KERTOVAT KOSKETTAVAN TARINAN

Vuonna 2012 museolle tarjottiin nuotteja, joiden sanottiin kuuluneen ”vanhalle kulttuurisuvulle” ilman sen kummempia taustatietoja. Aloin selata niitä hiukan epäroiden, koska kokoelmassa on jo paljon vanhoja nuotteja. Siististi otsikoiduista ruskeista paperikansioista löytyi 1910-luvun salonkimusiikkia painettuina ja käsinkirjoitettuina nuotteina. Sovitusten perusteella nuotteja oli käyttänyt viulun, pianon ja sellon trio. Mielenkiintoni heräsi, koska tällaista ohjelmistoa tulee harvoin vastaan kotien nuotistoissa.

Nuotit nimiköivät ”O. E. Vendelin” osoittautui tunnetun kuvataiteilijan Martta Wendelinin (1893–1986) veljeksi. Vuotta vanhempi Oiva oli Martalle hyvin rakas, koulussa luokkatoveri ja vuodesta 1910 opiskelutoveri Helsingin yliopistossa, jossa lahjakas Oiva luki kielitiedettä ja Martta tähtäsi piirustuksenopettajaksi.

Wendelinin perheen talous horjui, ja musikaalinen Oiva hankki leivänjatkoa soittamalla pianoa Helsingin ravintoloissa. Silti hänen opintonsa jäivät kesken. Oiva kannusti kuvittajan uraa aloitellutta Marttaa, joka pääsi 1919 WSOY:lle töihin. Iloa seurasi pian suru-uutisten sarja: ensin tuli tieto merille lähteneen isoveljen kuolemasta, sitten Oiva ja Eino-pikkuveli kuolivat miljoonia tappaneeseen espanjantautiin.

Martta vaali Oivan muistoa ja säästi myös tämän nuotit. Lopulta hän antoi ne 1970–80-lukujen vaihteessa ystävälleen, joka taas lahjoitti ne

kaupunginmuseolle. Liikuttavan tarinan taustoittamat nuotit tarjoavat välähdyksen Helsingissä 1910-luvulla kukoistaneesta ravintolaelämästä, nyt myös soivassa muodossa Hakasalmen huvilan Musiikkia!-näyttelyn Soivat sanomalehdet -kosketusnäytöllä.

Museo valokeilassa

Palomuseo tarjoaa tietoa ja elämyksiä
paloturvallisuudesta ennen ja nyt aidossa miljöössä.

MUSEO PALOTORNIN JUURELLA

Erottajan pelastusasemalla sijaitseva Palomuseo on Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen museo, joka palvelee kaikkia palo- ja pelastustoimen historiasta ja nykypäivästä kiinnostuneita. Museon uudistettu näyttely avattiin 2014, kun aseman peruskorjaus valmistui. Vanhaan, vuonna 1986 avattuun näyttelyyn verrattuna museo on kehittynyt jo pieneksi ammattimuseoksi.

Museon tehtävänä on säilyttää Helsingin pelastuslaitoksen palokuntaperintöä. Palomuseo kerää monipuolisesti alaansa liittyviä tietoja, tarinoita, esineitä ja kirjallisuutta. Museo välittää tietoa, neuvoo ja tuottaa pieniä selvityksiä ja muita historiaan liittyviä asiantuntijapalveluita.

Sireeni soi näyttelykierroksella

Palomuseon sijainti toimivan pelastusaseman yhteydessä tarjoaa museokävijälle aistielämyksiä, kun kesken parituntisen näyttelykierroksen saattaa kaiuttimista kajahtaa ihan oikea hälytysilmoitus. Tämä luo museokäyntiin aitoa paloasematunnelmaa.

Myös itse rakennus, arkkitehti Theodor Höijerin suunnittelema Helsingin vanha pääpaloasema vuodelta 1891, on elämys. Opastettuun museokäyntiin voidaan haluttaessa sisällyttää kipuaminen aseman jyhkeään punatiilitorniin, jolloin vierailuun on hyvä varata aikaa 2,5 tuntia.

Palomuseolla on 556 m² esteetöntä näyttelytilaa kolmessa kerroksessa. Kokoelmissa on vajaan kahden tuhannen pienesineen lisäksi 38 kookasta museoajoneuvoa, joista perusnäyttelyssä on kolme. Loput ovat Roihupellon kalliosuojassa, jonne ryhmät pääsevät sopimuksen mukaan.

Museo valistaa paloturvasta

Palomuseo edistää osaltaan turvallisuutta. Opaskierroksilla esitetään lyhyitä tietoiskufilmejä muun muassa hätäpoistumisesta ja paloturvasta niin kotona, kouluissa kuin työpaikoillakin. Näin museo pyrkii kasvattamaan kävijöiden tietoisuutta riskeistä ja halukkuutta ehkäistä ennalta vaaratilanteita.

Museon valokuvat menneen ajan tulipaloista muistuttavat joskus varsin karusti, että monet kohdallat onnettomuudet olisi voitu välttää hyvin pienillä ratkaisuilla. Palomuseon perusnäyttely palauttaa mieleen arkisia asioita, joilla jokainen voi itse korjata ja parantaa omaa ja läheistensä turvallisuutta.

TEKSTI: JARI AUVINEN,
MUSEONHOITAJA

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JUHO NURMI

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JUHO NURMI

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JUHO NURMI

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JUHO NURMI

Palomuseo • Korkeavuorenkatu 26 C

Auki syyskuusta toukokuuhun ke ja su klo 12–16.

Tiistaisin otetaan vastaan päiväryhmiä ja torstaisin iltaryhmiä sopimuksen mukaan.

Pääsymaksu 2 €, alle 15-vuotiaat 0 €.

**Lisätietoja antaa museonhoitaja Jari Auvinen
puh. 040 334 5304.**

VOLKER VON BONIN 1964

KARI HAKU 1950-LUKU

AMO HYVÄRINEN 1979

TUNTEMATON 1921

HELSINKILÄISIÄ MUSIIKKIMUISTOJA SEINÄKALENTERISSA

Musiikkia!-näyttelyn kunniaksi kaupunginmuseon vuoden 2016 seinäkalenteri on omistettu helsinkiläisten musiikkimuistoille konserttisaleista hämyisiin jazztunnelmiin, Beatles-faneista Lepakon valtaukseseen. Museon kuva-arkiston hienoista mustavalkokuvista välittyvä musiikin taika saa vuoden jokaisen päivän soimaan. Kalenterin voi ostaa Hakasalmen huvilasta ja Museokaupasta, Sofiankatu 4.

MUSEOKORTILLA MIELIN MÄÄRIN MUSEOIHIN

Museokortti on suomalaisten museoiden yhteislippu, joka on voimassa vuoden ajan ensimmäisestä käyttöpäivästä. 54 euroa maksavalla henkilökohtaisella Museokortilla pääsee lähes 200 museoon eri puolilla Suomea. Museokortti-museoissa voi poiketa kuinka monta kertaa tahansa: kohteeseen pääsee yhdellä kortilla kerran päivässä, mutta vaikka joka päivä uudelleen. Kortti on ostettavissa muun muassa Museokaupasta, Sofiankatu 4, ja Hakasalmen huvilasta.

MUSEONYSTÄVIEN TOIMINTAA

Helsingin kaupunginmuseon ystävät tukee museon työtä monin tavoin. Syyskaudella 2015 museonystävät tutkailevat urbaanin pääkaupunkiseudun luonnonläheistä puolta puutarhavierailuilla ja kaupungin sykkeeseen kätkeytyviin perinteisiin piha-piireihin tutustumalla. Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen **Palvelut-sivun** kautta tai noutamalla museosta liittymislomakkeen.

Tilaa museon uutiskirje
ja Sofia-lehti

Voit tilata sähköpostiisi Helsingin kaupunginmuseon uutiskirjeen, jossa kerrotaan museon näyttelyistä, tapahtumista ja muusta toiminnasta. Maksuton uutiskirje ilmestyy noin kerran kuukaudessa. Voit tilata ilmaiseksi kotiosoitteeseesi myös kahdesti vuodessa tulevan Sofia-lehden. Molemmat tilaukset voi tehdä osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseo.fi tai jossakin museon näyttelypaikoista.

SIBELIUKSEN POLUIILLA – MYÖS MUSEOSSA

Jean Sibeliuksen syntymän 150-vuotisjuhlinta huipentuu syksyllä 2015. Juhlamieltä voi viritellä retkeilemällä Sibeliuksen jalanjäljissä Hämeenlinnassa, Loviisassa, Helsingissä, Tuusulassa ja Järvenpäässä Sibeliuksen poluilla -matkailureitillä. Esitteen saa muun muassa Sofiankatu 4:stä ja Hakasalmen huvilasta sekä osoitteesta www.helsinginkaupunginmuseo.fi/sibelius.

Hakasalmen huvilan Musiikkia! ei varsinaisesti kerro Sibeliuksella, mutta juhliittua säveltäjää ei ole unohdettu. Sibelius näkyy tai kuuluu näyttelyssä monessa vähän yllättävässäkin kohdassa. Niitä etsimällä voi testata hoksottimiaan ja osallistua vuoden loppuun asti Missä Janne luuraa? -kilpailuun, jossa arvotaan kuukausittain kirja- ja levy-palkintoja. Kilpailulomakkeita saa Hakasalmen huvilasta.

MUSIIKKIA AURORAN SALONGISSA

Hakasalmen huvilan upea, aikoinaan Aurora Karamzinin salonkina toiminut sali on konserttikäytössä Musiikkia!-näyttelyn ajan eli 8.1.2017 asti. Intiimissä 60–70 kuulijan salissa on hyvä akustiikka ja flyygeli. Helsinkiläiset musiikin harrastajat kamariyhtyeistä jazztrioihin, kuoroista kansanmusiikkiryhmiin, lastenorkestereista folkbändeihin ovat tarttuneet tilaisuuteen, ja syyskaudella 2015 on matinee-konsertti joka sunnuntai klo 14 sekä lukuisia ilta-konsertteja, joita mahtuu syksyn ohjelmaan vielä lisäkin. Vuoden 2016 matinea-aikoja on runsaasti jäljellä. Kaikki kiinnostuneet ovat tervetulleita pitämään huvilassa seuraavanlaisia konsertteja:

Sunnuntaimatinea klo 14

(kesto enintään 45 min)

Museo ei peri tilavuokraa eikä maksa palkkiota. Lippuja ei voi myydä, koska kaupunginmuseoon on aina vapaa pääsy. Käsiohjelmasta ja oheistuotteista kuten levyistä saa periä maksun. Kesällä matinean voi halutessaan pitää terassilla piknikkonserttina.

Iltakonsertti

Museon voi vuokrata konserttikäyttöön aukioloajan ulkopuolella ti–ke sekä pe–su klo 17–21 pakettihintaan 200 €. Tällöin konserttiin saa myydä pääsylippuja.

Lisätietoja

Matineat: tutkija Jere Jäppinen
puh. 09 3103 6505 tai jere.jappinen@hel.fi
Iltakonsertit: myyjä Rita Raito
puh. 040 751 6841 tai hkm.myynti@hel.fi

LASSE RANTANEN

SEILA LAPPALAINEN

Helsingin yliopiston musiikkiseuran kamarikuoro piti matinean Auroran salongissa keväällä 2015.

Brief in English

BY JERE JÄPPINEN, CURATOR

HELSINKI CITY MUSEUM / ARVI JOKINEN 1957

The consumer cooperative Elanto was an integral part of everyday life in Helsinki for a century.

In her leading article, Museum Director Tiina Merisalo characterises the current changes in the City Museum as its greatest reform ever. A mere move to new premises became a transformation as we realised that we not only can but also must rethink our work and the services that we offer to the public. During this autumn, the New City Museum will finally take shape. Simultaneously, a new collection centre is being created in co-operation with the Helsinki Art Museum, the organisation of the Museum will be updated and the museum workers are clearing their rooms in preparation for the move.

The New City Museum will be opened on May 13, 2016 at the corner of Senate Square, in the old Sederholm House and some adjacent buildings. Visitors will be able to access buildings of great historic

and cultural value, which until now have been used as office space. The city's historic quarters will gain a new focal point, where the stories of the city and its people will come to life. The museum quarter's delightful inner courtyards will also become part of the museum experience.

The museum will also encompass the Children's Town exhibition at the Sederholm House. Originally opened in November 2012, it gained huge popularity and attracted far over 100,000 visitors before it was closed due to renovation in May 2014. Children's Town will reopen as a part of the New City Museum in May 2016. It will be refurbished and enriched with many new exhibits and activities, which enhance the museum's target, to offer a lively meeting place for different times and generations.

The City Museum's photo archives contain roughly one million pictures, each telling a story of Helsinki. In an article, a curator studies in depth a peculiar photo, in which two merry but slightly shabby chaps are singing. Through interviews, the curator learnt that these alcoholics had spontaneously stood up on stage during a park festival in Karhupuisto in May 1970. They were met sympathetically by the audience and the socially aware photographers found them worth documenting. In those days, bums wore often suit and tie and were accepted as a natural part of the urban community. Presently, people at the outskirts of the society are usually drug addicts, who are feared and not welcome. A similar photo would be unlikely today.

Elanto, a Helsinki-based consumer cooperative founded in 1905, played a central role in the creation of the welfare society. It was famous for its bread and grocery stores, among other things. Elanto also employed a number of photographers shooting photos for advertisement, documenting the activities of the cooperative and the everyday life in Helsinki as well. Donated to the City Museum, the Elanto photo collection from the 1930s–1950s proved to be

a treasure. Now, all the 2,500 photos have been studied, digitised and made available to the public on the Finna website hkm.finna.fi.

Often, museum visitors admire an exhibit without understanding all the work that its conservation has required. A prime example of this is a glittering Charleston dress, brought from Paris in 1926 and chosen to be presented at the Music! exhibition in Hakasalmi Villa. At the beginning, the 90-year-old silk tulle fabric could not anymore carry the thousands of sequins and glass beads embroidered on the dress. After careful examination and testing, textile conservator Maarit Jones decided to strengthen the fragile garment by sewing by hand all the embroidery on a new supporting fabric. After a year's work, the dress was finally ready to be put on a mannequin and placed in a showcase as a gem of the Music! exhibition.

Two curators have come across some memories of Helsinki's vibrant restaurant scene in the early 1900s. A beautiful window from the famous artists' café Bronda, located at the corner of Korkeavuorenkatu and the Esplanade, ended up in the museum, as the wooden building was demolished in 1972. Next year, the window will be exhibited at the New City Museum. A bundle of musical scores, recently donated to the museum, revealed a sad story: a young student, gifted but poor, tried to earn money by playing the piano in a restaurant trio during the 1910s. Unfortunately, he could not finish his studies, and even more tragically, he died in pandemic flu in 1919, at the age of 27. His devastated sister kept his scores of salon music as a memento. A sample of the music can be heard at the Music! exhibition.

Tapahtumakalenteri

KAIKKIIN TAPAHTUMIIN ON VAPAA PÄÄSY.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / JAANA MAIJALA

JALALLA KOREASTI MUSEOSSA

Työväenasuntomuseon puutalopihalla on
20.8. Elotanssit, Hakasalmen huvilassa
15.10. nostalgiset iltamat ja 26.11.
kokeelliset klarireivit.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO / VÄINÖ KANNISTO 1947

LAULUMUISTOJA VUOSIEN TAKAA

Hakasalmen huvilassa lauletaan ja
muistellaan neljänä lokakuun tiistaina.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

JOULU SAAPUU MUSEOON

Kaupunginmuseon joulukausi
tarjoaa jälleen muistoja, musiikkia ja
Museokaupan lahjalöytöjä.

ELOKUU

- ke 12.8. *Käsityökeskiviikko:*
Korjausompelu klo 13–15
Työväenasuntomuseossa
- to 20.8. *Taiteiden yö*
Dokumenttielokuvia
1960-luvun Helsingistä
klo 18–22 Sofiankatu 4:ssä
Improvisaatiokonsertti
klo 18 ja rockpiknik klo 19–22
Hakasalmen huvilassa
Elotanssit klo 18–21
Työväenasuntomuseossa
- to 27.8. Yleisöopastus *Hulluna
Helsinkiin* -näyttelyssä klo 17
Sofiankatu 4:ssä

SYYSKUU

- la 5.9. *Soitinten lumo*
-perhetapahtuma
klo 11–15 Hakasalmen
huvilassa. Helsinki Design
Weekin ohjelmaa.
- ke 9.9. *Käsityökeskiviikko:*
Neulakintaat klo 13–15
Työväenasuntomuseossa
- to 10.9. Yleisöopastus *Musiikkia!*-
näyttelyssä klo 17 Hakasalmen
huvilassa
- la 19.9. *Ystävänä orkesteri* -tapahtuma
klo 12–15 Hakasalmen
huvilassa
- su 20.9. Yleisöopastus *Musiikkia!*-
näyttelyssä klo 15 Hakasalmen
huvilassa
- to 24.9. Yleisöopastus *Hulluna
Helsinkiin* -näyttelyssä klo 17
Sofiankatu 4:ssä

LOKAKUU

- la 3.10. *Soittotuntien klassikot*
-konsertti ja muistelupaja klo
14–16 Hakasalmen huvilassa
- ti 6.10. *Laulumuistoja leffateattereista*
klo 13 Hakasalmen huvilassa
- ke 7.10. *Käsityökeskiviikko:*
Neulahuovutus klo 13–15
Työväenasuntomuseossa

- to 8.10. Yleisöopastus *Musiikkia!*-
näyttelyssä klo 17 Hakasalmen
huvilassa
- ti 13.10. *Laulumuistoja lavatansseista*
klo 13 Hakasalmen huvilassa
- to 15.10. *Iltamat 1930–40-lukujen*
tyyliin klo 18–21 Hakasalmen
huvilassa
- ti 20.10. *Laulumuistoja kansakoulusta*
klo 13 Hakasalmen huvilassa
- to 22.10. Yleisöopastus ruotsiksi *Hulluna
Helsinkiin* -näyttelyssä klo 17
Sofiankatu 4:ssä
- su 25.10. Yleisöopastus *Musiikkia!*-
näyttelyssä klo 15 Hakasalmen
huvilassa
- ti 27.10. *Laulumuistoja isänmaasta*
klo 13 Hakasalmen huvilassa

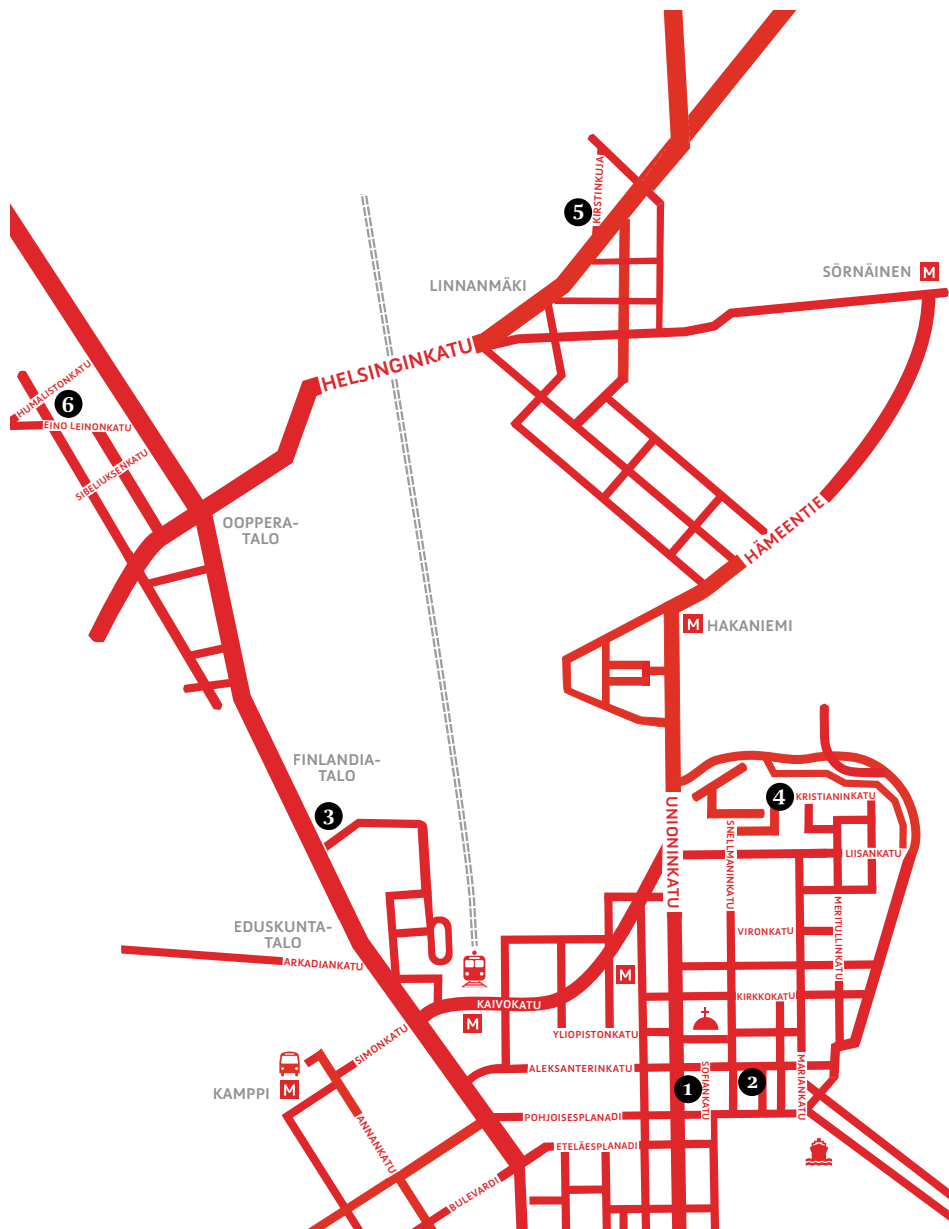
MARRASKUU

- to 5.11. Yleisöopastus ruotsiksi
Musiikkia!-näyttelyssä klo 17
Hakasalmen huvilassa
- to 5.11. *Kaksikielinen yhteislauluilta* klo
18 Hakasalmen huvilassa
- to 19.11. Yleisöopastus *Hulluna
Helsinkiin* -näyttelyssä klo 17
Sofiankatu 4:ssä
- su 22.11. Yleisöopastus *Musiikkia!*-
näyttelyssä klo 15 Hakasalmen
huvilassa
- to 26.11. *Klarireivit* klo 19–21
Hakasalmen huvilassa
- su 29.11. *Adventin avaus* Sofiankatu
4:ssä ja Hakasalmen huvilassa

JOULUKUU

- ke 2.12. *Muistojen matkalaukku:*
Joulumuistoja klo 13–14.30
Lyhtyalissa, Sofiankatu 4
- to 10.12. *Joulun historiaa joululaulujen*
kautta -luento ja
yhteislaulutilaisuus klo 18
Hakasalmen huvilassa

Hakasalmen huvilan *Musiikkia!*-näyttelyssä on joka sunnuntai matinea-konsertti klo 14 sekä lukuisia iltakonsertteja. Niistä saa lisätietoja osoitteesta www.helsinginkaupunginmuseum.fi/tapahtumat sekä paperilla Hakasalmen huvilasta.

museo

HELSINGIN KAUPUNGIN

Helsingin kaupunginmuseo
 PL 4300
 00099 Helsingin kaupunki
 Puh. 09 3103 6630
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum
 PB 4300
 00099 Helsingfors stad
 Tfn 09 3103 6630
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum
 P.O.Box 4300
 00099 City of Helsinki
 Tel. 09 3103 6630
www.helsinkicitymuseum.fi

Löydä helsinkiläisten lempipaikkojen historia ja kaupunkilaisten tarinat.

Hulluna Helsinkiin -näyttely on auki 5.12.2015 asti. Lyhty-salissa on 5.9.–18.10. Mikko Haapojaan ääniteos Luotisuora Helsingin äänistä ennen ja nyt sekä Elina Ahon johdolla tehty yhteisötaideteos 22.9.–18.10. Kino Engel 2:ssa esitetään päivittäin 5.12.2015 asti Helsinki-aiheisia dokumentteja.

- Sofiankatu 4**
 puh. 09 3103 6630
 Auki 5.12.2015 asti (Museokauppa 29.12.2015 asti) ma-pe klo 9–17, to klo 9–19, la-su klo 11–17.

Uusi kaupunginmuseo avautuu Senaatintorin kulmalla 2016.

Helsingin historiallinen keskusta saa uuden ytimen, kun kaupunginmuseo avaa yleisölle Sederholmin taloa ympäröivät vanhat rakennukset sisäpihoineen. Remontin takia myös Sederholmin talon Lasten kaupunki on sulkenut ovensa väliaikaisesti. Lue lisää osoitteesta www.uusikaupunginmuseo.fi.

- Uusi kaupunginmuseo**
 Aleksanterinkatu 16–18

Avautuu 13.5.2016.

Soivia muistoja Helsingistä.

Musiikkia!-näyttelyssä soitto, laulu ja tanssi avaavat korvat menneille sävelille. Kuuntele kappelin holvien kaikuja, salongin sulosointuja ja bändikellarin jytettä! Vieraile soitinverstaassa, jännitä kansakoulun laulukokeessa, opettele menuettia tai kurkista viisufanin kaappiin!

- Hakasalmen huvila**
 Mannerheimintie 13b
 puh. 09 3107 8519
 Auki ti-su klo 11–17, to klo 11–19.

Tunnelmallinen pikkuporvariskoti Kruununhaan sydämessä.

Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo, joka valmistui 1818, on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi.

- Ruiskumestarin talo**
 Kristianinkatu 12
 puh. 09 3103 6630
 Museo on kiinni korjaustöiden takia.

Pieniä koteja ja pihapuiden suhinaa: kodikas museo esittelee hellahuoneiden arkea.

Linnanmäen juurella sijaitseva tunnelmallinen museo esittelee 1900-luvun helsinkiläisten työläiskotien elämää, joka heijastaa kaikkien suomalaisten arkipäivän historiaa.

- Työväenasuntomuseo**
 Kirstinkuja 4
 puh. 09 3107 1548 tai 09 3103 6630
 Auki 15.4–25.10. ke-su klo 11–17.

Istahda menneen ajan ratikkaan tunnelmoimaan.

Helsingin vanhin raitiovaunuhalli (vuodelta 1900) on osa Kulttuuritehdas Korjaamo. Ratikkamuseon näyttelyssä tarkastellaan Helsingin raitiovaunujen vaiheita matkustajan näkökulmasta.

- Ratikkamuseo**
 Töölönkatu 51 A, puh. 09 3103 6630
 Auki ma-su klo 11–17.

Kuusi museota – aina vapaa pääsy!